

VOLONTYORLIK FAOLIYATINING INSONIYAT HAYOTIDAGI MUHIM O'RNI VA AHAMIYATI

Olimjonova Umida

Alisher Navoiy nomidagi Toshkent Davlat

O'zbek Tili va Adabiyoti Universiteti

akademik litseyi o'quvchisi

Annotatsiya: *Mazkur maqolada volontyorlik harakatining shaxslararo munosabatlarda va jamiyat hayotida egallagan o'rni, volontyorlik harakatlarining muhim xususiyatlari, volontyorlik tushunchasi, volontyorlik faoliyatining asosiy tamoyillari, volontyorlik harakatida ishtirok etish uchun yosh chegaralari hamda volontyorlik turlari, insonlarning volontyorlik harakatlarida ishtirok yuzasidan dastlabki nuqtayi nazarlar va nazariyalar tahlil etilgan.*

Kalit so'zlar: *volontyorlik, kirishimlilik, vijdonlilik, ijtimoiy faollik, altruizm, tolerantlik, empatiya, mas'uliyat, kommunikativlik, hayrixohlik, ijtimoiy ta'sirchanlik, profilaktik volontyorlik, donorlik*

Volontyorlar ko'ngilli tarzda (yanada tushunarliroq qilib aytilsa, xolis, fidokorona, savob uchun) insonlar va jamiyat uchun manfaatli bo'lgan, faoliyatida aniq maqsadga ega bo'lgan guruhlar hisoblanadi. Dunyodagi boshqa mamlakatlarda volontyorlik faoliyati rivojlanib borayotganini istisno etmagan holda aytaman-ki, yurtimizda ushbu zamonaviy ijtimoiy harakat azaldan chuqur ildiz otgan. Hozirgi vaqtda yer yuzida 100 ga yaqin mamlakatda yirik professional volontyorlik tashkilotlari mavjud. Ular davlatlar tomonidan har tomonlama qo'llab-quvvatlanayotganligi bois, ko'ngillilar sektori jamiyatning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishining muhim tarkibiy bo'lagiga aylanib bormoqda. Mamlakatimizda volontyorlar faoliyatini tartibga soluvchi aniq mexanizm mavjud bo'lmaganligi sababli, qonunchilikdagi bo'shliqni to'ldirish hamda ushbu faoliyat turi bilan bog'liq holda sodir bo'lishi mumkin bo'lgan noqonuniy hatti harakatlarning oldini olish maqsadida 2019 yil 2 dekabrda O'RQ-585-son — Volontyorlik faoliyati to'g'risidagi Qonun qabul qilindi. Qonunning 3-moddasi faoliyat to'g'risidagi asosiy tushunchalarni belgilaydi: volontyor - volontyorlik faoliyatini amalga oshiruvchi jismoniy shaxs; volontyorlik - fuqarolar, ularning guruhlari yoki volontyorlik tashkilotlari tomonidan jismoniy va (yoki) yuridik shaxslarning manfaatlarini ko'zlab ixtiyoriy faoliyatni amalga oshirish; volontyorlik faoliyati - jismoniy va (yoki) yuridik shaxslarning manfaatlarini ko'zlab bepul asosda amalga oshiriladigan, erkin xohish-irodaga ko'ra bajariladigan, ijtimoiy jihatdan yo'naltirilgan, jamoat uchun foydali bo'lgan ixtiyoriy faoliyat turi hisoblanadi. Volontyorlik faoliyatining maqsad va vazifalari: Volontyorlik faoliyatining maqsadlari jismoniy va yuridik shaxslarga, umuman jamiyatga yordam ko'rsatish,

atrof-muhitni muhofaza qilish, ijtimoiy ahamiyatga molik tadbirlarda ularni tashkil etuvchilarning roziligi bilan ishtirok etish, jamiyatda fuqarolik nuqtai nazarini, o'zini o'zi tashkil etishni, ijtimoiy mas'uliyat, birdamlik, o'zaro yordam berish va rahm-shafqat tuyg'ularini shakllantirishdan iboratdir. Qonunga ko'ra volontyorlik faoliyatining vazifalari quyidagilardan iborat: fuqarolarni aholining turmush sifatini yaxshilashga qaratilgan turli xil jamoat faoliyatiga jalb etish mexanizmlarini shakllantirish; ijtimoiy vazifalarni hal etishda jamiyatga yordam ko'rsatish; volontyorlik faoliyatini tashkil etishga qaratilgan fuqarolik tashabbuslarini rivojlantirish va qo'llab-quvvatlash; aholida sog'lom turmush tarzi ko'nikmalarini shakllantirish, vatanparvarlik tuyg'usini tarbiyalash; fuqarolar tomonidan ijtimoiy vazifalarni hal etish uchun o'zini o'zi namoyon etish va o'zini o'zi tashkil etish ko'nikmalarini olish. Qonunga muvofiq o'n sakkiz yoshga to'lgan jismoniy shaxslar volontyorlik faoliyatini amalga oshirishi mumkin.

Biz bugun Muhtaram Prezidentimiz rahbarligida mustaqil, insonparvarlik, xaliqparvarlik xarakteriga ega bo'lgan davlatni, yuksak axloqli fuqarolik jamiyat yaratmoqdamiz. Volontyorlik harakati uzoq tarixga ega. Uning kelib chiqishi haqida bir qator manbalarda turlicha faktlar keltirilgan. Ularga XVII asrda fransuzlarda —volontairel, italiyanlarda —volontario, nemislarda —volontair degan bir xil ma'noni anglatuvchi tushunchalar paydo bo'lgan. Bugungi kunda volontyorlik harakatining G'arb modeli dunyo bo'ylab keng rivojlangan. 1990-yilda Xalqaro Volontyorlar Assotsiatsiyasining XI Kongresida — Butun dunyo volontyorlar deklaratsiyasi qabul qilindi. 1996-yil Yevropa Ittifoqi tomonidan — Yevropa volontyorlik xizmati (EVS) tashkil etildi. Yevropa Ittifoqi Komissiyasi tomonidan volontyorlik va volontyorlar faoliyatining davlat boshqaruvidagi muhim ahamiyatini inobatga olib, 2011-yilni rasman tarzda —Yevropada volontyorlar yil deb nomlandi. BMT tomonidan 2001 yil —Xalqaro volontyorlar yil deb e'lon qilindi. Volontyorlardan tuzilgan guruhlar pademiya sabab tashkil etilgan markazlarda, —Xavsiz yordam aksiyasi, —Saxovat va ko'mak umumxalq harakati, —Sardoba sari saxovat karvoni kabi xariya aksiyalarida faol ishtirok etib, xalqimiz dardiga malham bo'lishdi. Mamlakatimizda birinchi bor o'tkazilgan O'zbekiston yoshlari forumida Prezidentimiz yoshlarimizning bu tashabbuslari va faolligini e'tirof etgan holda aytgan ediki: —El boshiga ish tushkanda, yoshlarimiz kerak bo'lsa aziz jonlarini garovga qo'yib xalqimiz dardiga darmon bo'ldilar. O'zbekiston bo'ylab 14 ta hududda volontyorlar maktablari ochildi. [1] Volontyorlik harakati ham uni amalga oshirgan insonga ham undan ko'mak olgan insonga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Birinchidan: volontyor sifatida boshqalarga ko'mak bergan inson ma'naviy jihatdan o'z-o'zini tarbiyalaydi, o'z ishidan ruhiy kuch quvvat oladi, zavqlanadi, insonligini his qiladi va hakoza. Bu faoliyatda bir marta ishtirok etgan insonning hayotga qarashi butunlay ijobiy tomonga o'zgaradi. Ikkinchidan: volontyorlik harakati ko'magidan foydalangan inson o'zining boshqalar uchun

kerakliligini his qiladi, motivatsiya oladi, hayotga intilishi oshadi, o'ziga imkoniyatlar ochadi va rivojlanadi. **METODOLOGIYA.** —Volontyorlik so'zining o'zi lotin tilidagi voluntarius (ko'ngilli) so'zidan kelib chiqqan bo'lib, jamiyat rivoji uchun beg'araz jismoniy mehnat kabi, pul ko'rinishidagi mukofotni kutmasdan turli xizmatlar ko'rsatish va ma'naviy ko'mak berish kabilarni o'z ichiga oluvchi tushunchalarning keng doirasini qamrab oladi. Biroq volontyorlikni nafaqat pul ko'rinishidagi mukofotdan voz kechish sifatida ifodalash mumkin, bu yerda ma'naviy jihat ham kam ahamiyatga ega bo'lmagan tarkibiy qism hisoblanadi. Odatda har qanday mehnat taqdirlanishi lozim, deb hisoblash odat bo'lib qolgan. Biroq ish uchun har doim ham pul yoki ko'rinarli qadriyatlar mukofot bo'la olmaydi. Zamonaviy dunyoda boshqalarga hech qanday moddiy foydaga umid qilmasdan, tamomila ixtiyoriy ravishda yordam berishga tayyor bo'lgan odamlarning alohida toifasi mavjud. Bu kabi ko'ngillilarni volontyor deb ataydilar.

ASOSIY QISM

.Ixtiyoriy ravishda va beg'araz yordam ko'rsatishga intilgan odam volontyor deb ataladi. Volontyorlar o'zi kim va ular nima bilan

shug'ullanishlarini gazetalaridagi maqolalar va hozirgi zamon ijtimoiy tarmoqlaridan bilib olish mumkin. Shaharlarning doimiy ravishdagi moliyaviy yetishmovchiligi bilan bog'liq ravishda, ushbu OAV ko'pincha odamlarni o'z shahriga beg'araz yordam ko'rsatishga chaqiradilar.[2] Bu o'z kuchlari va vaqtlarini ixtiyoriy ravishda jamiyat yoki muayyan inson foydasiga sarflashga tayyor bo'lgan insonlardir. —Volontyor so'zining sinonimi —ko'ngillil so'zi hisoblanadi. Ayrim vaqtlarda volontyorlarni ijtimoiy yordamchilar, shtatdan tashqari ko'ngilli xodimlar, yordamchilar, yetakchilar, vositachilar deb ataydilar. Ularni birlashtiruvchi umumiylik – ko'ngillilik demakdir (pul ishning asosiy sababi hisoblanmaydi). Nomlardagi farqni asosan ular o'z faoliyati davomida qo'llaydigan metodikalar belgilab beradi. Volontyor – bu har qanday jismoniy shaxs, jumladan, volontyorlik faoliyatiga asoslangan holda volontyorlik faoliyatini amalga oshirgan va volontyorlikni rivojlantirishga o'z hissasini qo'shgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslardir.[3] 4 guruh volontyorlik faoliyatida o'zini juda yaxshi tomondan namoyon qiladi:

- 1.Katta sinf o'quvchilari, kolledjlar (kasbiy ta'lim muassasalari) o'quvchilari;
- 2.OTM talabalari;
- 3.Tibbiyot xodimlari, psixologlar, pedagoglar, ijtimoiy xodimlar, sotsiologlar;
- 4.Ijtimoiy tashkilotlar xodimlari.

Yuqorida sanab o'tilgan toifalardan tashqari quyidagilar ham potensial ravishda volontyor bo'lishlari mumkin: Qarindoshlar, tanishlar, do'stlar; Qarindoshlarning, do'stlar va tanishlarning do'stlari; Axborot kompaniyasi doirasida taklif etilgan yoshlar; o'smirlar va yoshlar klublarining ishtirokchilari.[4] Biz yuqorida volontyorlik faolitini qay darajada ommalashib borayotganini bilib oldik.

Endi esa Volontyorlik faoliyatini amalga oshirishda zarur bo'lgan tamoyillar to'g'risida to'xtalib o'tamiz. Ular quyidagicha tavsiflanadi. Kirishimlilik

Mashg'ulotni guruh bilan oddiy muloqot shaklida olib borish va natijada qo'yilgan maqsadlarga erishish – aynan shu guruhni samarali boshqarish demakdir. Boshlovchining nutqi ravon, tushunarli va toza, parazit so'zlarning ishtiroki minimum darajaga tushirilgan bo'lishi lozim. Maqsadli guruh slengini bilish, har qanday so'zning sinoimini maksimal darajada tez topish ko'nikmasi zarur. Gapirish uslubi sokin, shu bilan birga tezkor bo'lishi zarur. Harakatlarga boy bo'lishi, biroq kung-fuga o'xshash bo'lmasligi, tana tili esa – ifodali (bunda tana shakli hech qanday rol o'ynamaydi) bo'lishi lozim. Har doim xo'shshaygan emas, balki xushchaqchaq inson bilan muloqot qilish yoqimli. Agar siz soqov bo'lmasangiz kirishimlilikni rivojlantirish imkoniyati yuqori. Vijdonlilik Boshlovchining eng asosiy xislati – bu vijdonlilik. Bu ma'naviylik, insoniylik, axloqiylik kabilarni qamrab oluvchi kompleks tushuncha demakdir. Ushbu xislatlarsiz boshlovchi manipulyatsiya qiluvchiga, dasturning rasmiy ijrochisiga aylanib qoladi. Ijtimoiy faollik Agar sizda volontyor bo'lish istagi shakllanib ulgurgan bo'lsa, u holda siz volontyor uchun birinchi navbatda, eng zarur bo'lgan xislat – ijtimoiy faollik xislatiga egasiz. Va aynan sizning o'z atrofingizdagi dunyoni o'zgartirish istagingiz, atrof voqelikka oqilona munosabatingiz sizda ko'ngilli bo'lish ehtiyojini keltirib chiqargan. Biroq ijtimoiy faollik – bu volontyor bo'lishga qaror qilgan kishining yagona xislati emas. Ko'ngillilikni amalga oshirishning imkoni bo'lmagan boshqa fazilatlar ham mavjud. Altruizm Altruizmsiz volontyorlik umuman mavjud bo'la olmaydi. Sizda boshqa birovning farovonligi va manfaatlarini o'zingiznikidan ustun qo'yish imkonini beruvchi altruizm bormi? Axir o'z vaqtingizni yordamga muhtoj keksaga sarf qilgan holda, bolalar uyi yoki saratonga chalingan bolalar bo'linmasiga borgan holda siz faoliyatning pul olib keladigan boshqa turiga sarflashingiz mumkin bo'lgan vaqtingizni sarf qilasiz. Yoki oddiygina boshqa odamlar kabi vaqtingizni chog' o'tkazishingiz mumkin. Tolerantlik va sabrlilik Ular doimo yonma-yon yuradi – tolerantlik, sabrlilik. Axir volontyor boshqa odamning qarashlarining qadrli ekanligini, bu qarashlar unga hattoki yot bo'lsa ham, tan ola bilishi lozim. Volontyorlik yordamiga tamomila turli tuman guruhlarga mansub kishilar muhtoj bo'ladilar. Volontyorlik sohasida birga ishlashga to'g'ri kelishi mumkin bo'lgan har bir insonga hurmat, ezigulik, yoqtirish, sabrlilik, bosiqlik, boshqa birovni tushuna olish qobiliyati – bularning bari tolerantlik demakdir.

Empatiya. Siz empatiya kabi xislatga egamisiz? Siz bolalarga nisbatan hayrixoh, ziyrak

va ularga nisbatan g'amxo'r bo'la olasizmi, siz o'zingizni bolaga teng ko'rib uning tashvishlarini bo'lisha olasizmi, ularni xavotirga solayotgan muammolarga o'g'il bola yoki qiz bola ko'zlari bilan boqa olasizmi? Sizning bolaga bergan vadangizga

sodiqligingiz, hissiy ta'sirchanlik – bu volontyorlik faoliyatini amalga oshirishda muhim o`rin tutgan empatiya demakdir. Mas'uliyat.

O`zi va boshqa odamlar uchun ma'naviy mas'uliyatni his qilmasdan turib volontyor bo`lib ishlash imkoni mavjud emas. Mas'uliyat – bu yordamga muhtojlarga yordam ko`rsatish istagi, bu kimningdir og`rig`ini o`z og`rig`i sifatida qabul qila olish qobiliyati, bu rahmdillik va insoniylikdir.

Kommunikativlik (Aloqaga kirisha olish qobiliyati). Volontyorlikda kommunikativ mahorat boshqa har qanday faoliyat turidagidan ko`ra ko`proq zarur. Aynan muloqot jarayonida volontyor va volontyor yordamga kelgan inson o`rtasida ko`zga ko`rinmas bir bog`liqlik paydo bo`ladi. Bu xoh keksa bo`lsin xoh bola. Siz muloqot qila olasizmi? O`zingiz ko`rishga kelgan odam bilan do`st bo`la olasizmi?

Hayrixohlik. U muloqot qilayotgan har bir kishi, uning o`ziga nisbatan yaxshi munosabatda ekanligiga ishonch hosil qilishi lozim. Auditoriya bilan —kurashishl umuman mumkin emas, volontyor har qanday usullarni qo`llagan holda nizodan qochishi lozim. Va albatta, atrofdagi odamlar volontyorning o`ziga bo`lgan hurmatini his qilib turishlari lozim; □ e'tiborli va xushmuomala. U o`zining shaxsiy simpatiya va antipatiyalariga qaramasdan har bir kishiga e'tibor qaratishi lozim. Biroq taklifsiz birovning hayotiga, uning boshqa odamlar bilan o`zaro munosabatlariga, uning ichki dunyosiga kirmaslik zarur. Ushbu taklifga loyiq bo`lish lozim; □ talabchan. Agar talablar oqilona bo`lsa, talab qilishdan qo`rqmaslik lozim. —O`ta marhamatlil volontyorlarning obro`si juda past; □ adolatli. Boshqalarda ham sizning qarashlaringiz mavjud ekanligini yoddan chiqarmaslik zarur. Volontyorning o`zining qilayotgan ishlari to`g`ri va adolatli ekanligiga ishonishi yetarli emas, opponent ham buni tushunishi lozim. Uni bunga ishontirish zarur; □ samimiy va halol. Ijtimoiy ta'sirchanlik. Boshlovchining yana bir muhim xislati ijtimoiy ta'sirchanlik hisoblanadi. U boshqa odamlarning holati, ularning hissiyotlari va kechinmalarini his qilishni, boshqa odamlarga qayg`udosh bo`lishni taqozo qiladi. Ijtimoiy ta'sirchanliksiz boshlovchining munosabati quruq, o`ta rasmiy bo`ladi va u hattoki manipulyatsiya qilishga moyil. Guruh a'zolarining kiyimiga nisbatan o`ta qimmat kiyimlarni kiyish to`g`ri emas, aks holda sizning «Wrangles» firmasida ishlab chiqilgan djinsi shimingiz «Tom Ford» atiringiz bilan birgalikda unchalik boy bo`lmagan auditoriyaning g`ashini keltiruvchi omil bo`lib xizmat qilishi mumkin.[5]

—Ko`ngillilik ham ma'naviy xislat, ham fuqarolik fazilati hisoblanadi. Bu – inson ma'naviyatida chuqur ildizlarga va uzoq kelajakka singib ketuvchi ijtimoiy va madaniy oqibatlariga ega bo`lgan faoliyatdir. Boshqalarning ehtiyojlariga quloq tutish, ular to`g`risida qayg`urish, yordamga kelish – bularning bari oliy insoniy xislatlar ifodasidir. Odamlar bir birlariga mehr va hamdardlik sababli yordam beradilar.[6]

Volontyor – bu bag`araz ishlagan holda ijtimoiy ahamiyatga ega bo`lgan loyihalarni amalga oshirishga o`z hissasini qo`shishga intilgan insondir.

Djon Xopkins universiteti tomonidan chop etilgan —Ko`ngillilar – bebaho manba o`quv qo`llanmasida volontyorlikda onglik hissi alohida ta`kidlab o`tilgan. —Volontyorlik – bu boshqalarning manfaati yo`lida haq to`lanmaydigan, ongli ravishdagi, ixtiyoriy faoliyat. Boshqalarning manfaati uchun ongli ravishda va beg`araz yordam ko`rsatish uchun mehnat qiladigan har bir inson volontyor, deb atalishi mumkin.

Biz maxsus dastur bo`yicha o`qigan va profilaktik faoliyatni (treninglar o`tkazish, ommaviy aksiyalarni, stansion o`yinlarni tayyorlash va o`tkazish, poligrafik mahsulotlar va boshqalarni ishlab chiqishda ishtirok etish) amalga oshirishga yordam beruvchi noprofessional ko`ngilli yordamchilarni volontyorlar, deb ataymiz.

Asosiy xususiyatlar:

- Insonning yoshi, jinsi, ma`lumoti, dinidan qat`iy nazar u bepul ishlaydi
- Birovning tayziqisiz faoliyat olib boradi
- Shaxsiy manfaatga (sababga) ega
- Faoliyat yo`nalishini erkin tarzda tanlaydi
- Jamiyat farovonligi uchun mehnat qiladi.[7]

Jahon hamjamiyati rivojlangani sari insoniyat hayotida ijtimoiy sohalar soni ortib bormoqda bu esa turli soholarda volontyorlik faoliyatining yo`nalishlari paydo bo`lishiga turtki bo`lmoqda. Hozirgi kunda volontyorlik faoliyatining qator yo`nalishlari mavjud. Ular quyidagilar: Ijtimoiy volontyorlik, bu volontyorlikning eng mashhur turi. Bu yolg`iz faxriylarga, bolalarga yordam, odamlarning ijtimoiy himoyalanmagan, deb nomlanuvchi toifasi bilan ish olib borish demakdir. Ijtimoiy volontyorlik – bu tarixdan shakllangan yo`nalish. Bugungi kunda juda ko`p hayriya fondlari va volontyorlik tashkilotlari aynan ijtimoiy volontyorlik bilan shug`ullanadilar. Vatanparvarlik ruhi bilan sug`orilgan volontyorlik (tarixiy xotirani tarbiyalash va saqlashga yo`naltirilgan ko`ngillilik faoliyati). Sportga oid volontyorlik o`ziga xos farqlarga ega, chunki bu holatda volontyorning alohida ko`nikmalari muhim, masalan, chet tilini bilish, chunki ko`pincha sport hodisalari musobaqalarda turli mamlakatlarning ishtirokini taqozo qiladi. Bu sportning muayyan turini bilish, ayniqsa bu sportning muayyan turiga bag`ishlangan chempionatdagi volontyorlik bo`lsa. Bu qandaydir tolerantlik (bag`rikenglik), dunyoga ochiqlik, turli odamlar bilan muloqot qilish istagi.

Madaniy volontyorlik (madaniy merosni saqlash va rivojlantirishga qaratilgan ko`ngilli faoliyat, madaniy maydonlarning ochiqligi va ommaviyligi muhitini yaratish, madaniy tenglikni shakllantirish, madaniy muhitni yoshlar orasida ommalashtirish va tarixiy xotirani saqlash). Ekologik volontyorlik. Bu nafaqat tabiatni uni klassik anglashda saqlash, balki flora va faunani himoya qilish ham

demakdir. Bu megapolis ekologiyasi. Bu ayniqsa yirik shaharlarga xos. Bu yerda ma'rifatparvarlik faoliyati, aksiyalar, proektlar haqida ham gapirish mumkin; ekologik volontyorlik bilan tizimli ravishda shug'ullanuvchi jamg'arma va tashkilotlar mavjud.

Profilaktik volontyorlik (sog'lom turmush tarzi, sportni targ'ibot qilish, salbiy holatlar, zararli odatlarning oldini olishga yo'naltirilgan ko'ngillilik faoliyati).

Donorlik. Ko'pchilik donor bo'lishni xohlaydilar va donorga aylanadilar. Biroq agar donorlikni faqatgina qon topshirish emas, balki ma'rifat kabi ulkan bo'g'imni volontyorlik, deb hisoblaydigan bo'lsak, u holda bu yerda volontyorlar juda zarur. Odamlar predmetni tanib uni tushuna boshlaganlarida, ular unga boshqacha munosabatda bo'lishni boshlaydilar. Bizda juda ko'p holatlarda odamlar donorlikdan qo'rqishlari, yoki u haqda umuman bilmasliklari sababli donorlar yetishmaydi.

Xulosa qilib shuni aytish mumkunki, volontyorlik faoliyati bilan shug'ullanuvchilarning katta qismini yoshlar, asosan, universitet talabalari tashkil etadi. Ular volontyorlik yo'nalishlarini tanlashda o'z sohalariga yaqin yoki kelajakdagi rejaları bilan bog'liq yo'nalishlarni tanlashga e'tibor berishi mumkin.

Albatta, keyinchalik bunday faoliyat ularda kerakli ko'nikmalarni rivojlantirishda

yordam beradi. Hattoki, faoliyat turi ko'ngilli mutaxassisligi bilan bog'liq bo'lmagan taqdirda ham unda liderlik, muloqot qilish, ochiq fikrlash kabi har qanday soha uchun kerakli ko'nikmalarni hosil qilishga zamin yaratadi.

Chet ellarda, ish beruvchilar xodimlarni ishga olishda ularning oldingi volontyorlik faoliyatiga alohida e'tibor berib, yuqori baho beradilar. Statistik ma'lumotlarga ko'ra 51% bitiruvchilar ish o'rniga ega bo'lishda volontyorlik faoliyati ularga katta yordam berganini ta'kidlashgan ekan. O'zbekistondavolontyorlikka keng maydon yaratish orqali uni hamma bilishi kerak bo'lgan muhim ahamiyatga ega, yosh yoki dinni tanlamaydigan umuminsoniy harakatiga jamiyatning muhim elementiga aylantirish zamon talab i. Uning asosiy maqsadijismoniy va yuridik shaxslarga , umuman jamiyatga yordam ko'rsatish, atrof muhitni muhofaza qilish, ijtimoiy ahamiyatga molik tadbirlarda ularni tashkil etuvchilarning roziligi bilan ishtirok etish, jamiyatda fuqorolik nuqtai nazarini, o'zini o'zi tashkil etishni, ijtimoiy mas'uliyat, birdamlik, o'zaro yordam berish va rahm-shafqat tuyg'ularini shakillantirishdan iboratdir. Volontyorlik faoliyati davlat va jamiyat ravnaqi yo'lida bir qator ijobiy vazifalarni bajaradi. Bu esa insonlar

o'rtasida mehr-muruvat va yaxshilik fazilatlarining abadiy bo'lishiga hizmat qiladi.

IQTIBOSLAR/CHOCKII/REFERENCES:

1. —Volontyorlikl bo'yicha qo'llanma. Matn: Uslubiy qo'llanma /mualliflar jamoasi.-Toshkent: Zarvaraq nashiriyoti. 2021.-56 b.
2. Ganieva Marifat Xabibovna, Latipova Nodira Muxtarjanovna, Qayumov Qahramon Nozimjonovich, Ahmedov Qahramon Abdulxamid o'g'li. Volontyolar uchun trening. Uslubiy qo'llanma – Toshkent.: O`zMU 2020. – 104 b.
3. «Orzular ushaladi» jamg`armasi,
http://www.japanesepage.kiev.ua/rus/help_the_project_who_are_volunters.htm
4. (Zapisnaya knijka volontera. — Ufa: Alfa-reklama, 2014. – 92 s.)
5. Birlashgan millatlar tashkiloti Bosh assambleyasi rezolyusiyasi A/RES/56/38 (2001g.)
6. —Ko`ngillilar – qadrli manba qo'llanmasidan. – Moskva Olchman, P. Djordan. Djon Xopkins universiteti, 1997g.
7. Perm hududiy xuquqni himoya qilish markazi (PRPS),
http://www.prpc.ru/met_nko/060613_1.shtml.
8. Ilin Ye. P. Rag`bat va sabablar / Ye.P. Ilin. – SPb.: Piter, 2011. – 413-bet.